

Landskap: Småland

Upptecknat av Josef Rosengren

Härad: Västbo

Adress: (nummer) post i Villie, Skåne

Socken: Väthult

Berättat av:

Uppteckningsår: 1880-talet

Född år i

Original.

A. 1-21.

"M in häll dassmöeu i Väelta
körketorn" (skildring på dialekt) A. 22-26.

Skriv endast på denna sida!

M. 9109:1.

Landskap: Småland Upptecknat av: Rosengren, Josef
Härad: Västbo Adress:
Socken: Våthult Berättat av
Uppteckningsår: 1880-t. Född år i

Uppteckningen rör "Sockna-Josup".

I Våthults församling i norra delen af Vestbo lefde för någon tid sedan en mycket originell person. Hans mest utmärkande och i ögonen fallande drag voro en utomordentlig godmodighet, en strykande "abetit" och särdeles naiva uttryck. Första hälften af sin lefnad hade han tillbragt nära nog djuriskt eller med andra ord åtminstone under nästan oafbruten samvaro med o-själiga varelser af flera slag, hvadan han ock i ovanlig grad kände till dessa förhållanden och lefnadsvanor. Emellertid randa des för "Josup Cal Jan Eriksson", såsom han sjelf titulerade sig, ungefär vid det 35 året den tidpunkt, då äfven han skulle få erfa ra, att han var emmenniska. Våthults församling, som fann sig nødsakad att försörja honom, ansåg det emellertid lämpligare, att "Josup""gick på sockna", som det hette, än att fattighuset

Skriv endast på denna sida!

M. 9109:2.

hugnades med hans närvaro. I stället för att i likhet med djuren understundom dygnet om vistas i den fria naturen, fick han sig nu anvisadt att af hvarje fjerdedels hemman få under 8 dygn åtnjuta mat och vård mot det att han skulle använda någon del af dagen till arbete. Denna epok i Josups lif, hvarigenom han erhöll den för honom ej obetydliga värdigheten af "socknagångare" skulle naturligtvis höja ~~ja~~ hans af naturen glädtiga lynne och öka det sjelfförtroende, som alltid gjorde honom modig och lycklig. En oförtruten vilja i förening med en stark kroppsbyggnad gjorde honom gerna sedd i nästan alla hem, ja till och med värderad af dem, som förmådde uppfatta de i sanning ädla dragen i den för öfrigt utvecklade själen.

Måltiderna voro emellertid för "Josup" de dyrbaraste stunderna, och han trodde sig af de allra flesta husmödrar vara särskilt omhuldad; ja äfven då matmora, såsom ofta var fallet, tilldelade honom lemingar från föregående mål, hugnades hon af honom med en vänlig nick: "I ä då säker, dä va härraty te jorpär så goa". Bland Josups älsklingsräätter märkas: "gröt" och "jorpär". Utan menliga följer intog han ett kannfat af den förra rätten, innan han njöt sömnens hvila och hvarje morgon och middag åtgick till honom lika mycket jorpär, som till 4 à 5 andra af Vestboallmogen.

I presthuset uppehöll han sig utom den ordinarie

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

M. 9109:3.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

tiden vanligen några dagar. Då för öfrigt hvarje sockenbo af honom titulerades rätt och slätt: "du", så hedrades presten deremot med benämningen: "I", "min prest" eller "Fargubben", och frun fick heta "Morgumman". Fargubbens och morgummans väl låg honom ömt om hjertat och deras såväl i afseende på barnens studier som åker-brukets skötsel och dylikt var för honom af stort intresse. Högt värde satte han äfven på hvarje stund, han använde till husbondens gagn vare sig i fråga om öfverblicken öfver det hela eller såsom biträde vid "jorpärplockningen", "rishackningen" o.s.v. Gerna åtföljde han Fargubben på hans promenader för att få erinra om ris-högens tillväxt i höjd, hvartill han sjelf varit en viktig anledning, "hornkamelernas" (oxarnas) tilltagande i storlek och fetma, ladans "upprymda" tillstånd o.s.v. Icke sällan åtog han sig ett godmodigt förmyndarskap öfver de unga: "Läsen pojkar, männa Fargubben ä böte." - En gång, då han såg, att man samlades till måltid, trädde han fram med följande välvisa förmaningar: "Äten nätt mäsäul, när I har jorpär å brö"; "I sa vata morgumma ha mönna å dela te." - Morgumman själf uppmanande han ofta att "äta möet". "Um I äte söm ja, så vure I inte så lita och mä-sleta (medtagen) söm I ä"; brukte han säga till henne. Då öfrige arbetare vanligen hunnit afsluta måltiden en timme före "Josup", begagnade han den återstående delen af "gröthvilan" till konversation. För att söka nå-

M. 9109:4

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

got lyfta honom från tanken på det materiella lifvet erinrade Morgumman honom en gång om det närvarandes vansklighet. "Josup" fann sig nog ej vidare berörd häraf, men uttryckte emellertid sin tacksamhet för välmeningen på följande sätt: "Jaha, ja förstår nok att I mane me väl". - Då "Josup" en qväll kom in och Fargubben, som då skulle hålla husandakt, frågade honom, om han kunde vänta med att äta tills denna vore slut, yttrade han helt uppriktigt: "Åja, då tör la inte påstå så länge." - Troget genomgick han hvarje qväll visserligen blott som en utanlexa från barndomen inlärda psalmer och böner, bland hvilka märkas: Gud som hafver barnen kär, se till mig, som liten är o.s.v. samt "Högste Gud", om hvilken han en gång uttalade såsom sin åsigt, att "dä a vack psalm." Flitigt besökte han kyrkan; så ock husförhör. Då han dervid en gång af presten tillfrågades, om han kunde något utantill, svarade han: "Jaha, ta hit."

Sitt uppträdande vid ett annat husförhör beskref han sjelf sålunda: Min prest gick der å luskade å feck inga schvar; män då va dä ja, söm ste fram å schvarte: "ett juvelet å glatt båskap"; å sen sto ja å börtat i jän, för dä va nok inte rätt, dä sa ja på Fargubben; han grinade så illa sa."

Bland sina äfventyr i lifvet berättade han gerna, när han såsom fotgängare var ute i ett svårt snöväder och då var nä-

M. 9109:5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ra att omkomma. Man beklagade missödet men uttryckte sin glädje öfver den lyckliga utgången. "Åja", sade Josup, "dä hade la gått an för me, män hur sulle sockna ha fått se en så docktier arbetare?"

Då Fargubben genom en olyckshändelse förlorat sin äldste son, som stod i synnerlig gunst hos Josup och denne en gång strax derefter påträffade den aflidnes ålderstigna mormor, yttrade han: "I gå här å luska än, å pojken, han bla börttaen; män dä förståse, att köm inte dän väl börthän, söm va så höfveli ve alla menseker, hur sä dä då gå för en ain synnare?"

Såsom typ för en skönhet framstälde han alltid sig sjelf: rö och vack söm a vallmo, tjocker å faiter å granner söm ja. Under den lekande ytan bodde emellertid allvaret på botten af hans genomärliga själ och aktadt det höga värdet, han satte på måltiderna, dröjde han dock gerna vid arbetet, när det gällde vedhuggning eller rishackning åt Fargubben. - Till denne, som alltid gaf honom en liten erkänsla vid afflyttningen, utropade "Josup" vid ett sådant tillfälle i sin förtjusning: "Dä förståse, att I ä då umöjeli. I än då min prest å Morgumma, hu ä säker, hu ga me tjå ägg; å tösera da ä skeckelia; å pöjka mä; inte an dän lelle schwartmuskie, så ä han skeckeli dän mä."

Landskap: Ismaland Upptecknat av: Rosengren, Josef
 Härad: Västbo Adress:
 Socken: Väthult Berättat av:
 Uppteckningsår: 1880-t. Född år i

Uppteckningen rör "Masse i Smöelt" eller "Smöeltamasse".

Ungefär samtidigt med "Sockna-Josup" lefde i samma församling, der denne tillbragte hela sitt lif, ett annat original af annan art men lika minnesvärd som han. Hans namn i husförhörsboken var och är ännu Magnus Johansson, men i dagligt tal kallades han åtminstone för aldrig annat än "Masse". Ungefär $\frac{1}{4}$ mil från "Josups" födelsegård stod hans vagga. På ett trefligt hemman med namnet Svinabo (det är ju ortens språk "Schwinabo") föddes han i okt. 1833. Så länge hans föräldrar bodde i "Schwinabo", vistades han hemma hos dem och äfven, när de, då Magnus var en tioåra pilt, flyttade till Ebbebo, eller såsom det vanligen kallades "Ebbo", inom Båraryds församling, behöll han titeln hemmavarande son, tills han vid ungefär 20 års ålder tog tjänst hos en förmögen bonde i Ebbabyn vid namn Carl. Här vistades han i 18 år, hvorunder han troget uppfyllde alla en tjeneres pligter, flitigt infann sig vid allmän gudstjenst, nattvardsgångar och

Skriv endast på denna sida!

M. 9109:7

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

husförhör men förblef på en ganska låg utvecklingsgrad med afseende på civilisation och allmänt vetande. Om andra socknar än Våthult och Båraryd egde han ganska obetydlig kännedom, men så mycket bättre var honom kunnigt nästan allt hvad som inom dessa annexer passerade äfvensom de märkvärdigheter, hvilka der voro eller förmentes vara till finnandes. En något förändrad ställning till den honom omgifvande verlden intog Masse, då han 1871, sedan Calle i Ebbo dött, fick transport till presten i de båda församlingarna. Äfven nu var han väl blott dräng, men han både i sin och många andras tanke avancerat betydligt, skall jag snart visa. Jag vill nu först i förbigående endast förutskicka en förklaring deröfver, att jag kallat honom Masse i Smöelt, ehuru detta först 1871 kunde blifva hans namn; det beror nämligen derpå, att den "viktigaste" och mest originella delen af hans lefnad tillhör hans tjenareskap hos den d.v. komministern i församlingarna, hvilken bodde i Smörhult, det i Våthults socken belägna komministerbostället. Mycket vare om honom att förtälja under åren 1871-1878 eller hans Smöeltatid, men dels har tyvärr en stor del fallit mig ur minnet, dels förbjuder mig grannlagenheten att omtala allt, hvad jag kan erinra mig. Jag har redan nämnt, att Masse alldeles icke är ett ~~xxx~~ original i samma bemärkelse som "Sockna-Josup". Masse är nämligen icke och har aldrig varit hvad man kallar "mindre begåfvad", d.v.s.

M. 9109:8.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

något i idiotväg; han besitter tvärtom en Vestbobondes slughet eller om man så vill knepighet; han ansågs omöjlig att lura i handel, hvilket torde framgå af en ortens oxhandlares utsago till prästen, nämligen att han ej var så rädd för någon som för pastorns dräng. Såsom flitig kyrkobesökare egde han ock god kristendoms-kunskap. Men hvad som bildade Masses originalitet var hans i viss mening särdeles inskränkta vyer, hans ytterst egendomliga uttrycks-sätt och hans allvarliga min och hållning, hvilka han kunde bibehålla, då alla andra "lägo dubbla av skratt". Qwicka roligets-makare kunde derföre genom att drifva med honom roa sig sjelf och andra i utomordentlig grad, utan att Masse förändrade min eller på något sätt fann sig stött. Sökte man deremot alltför öppet drifva spektakel med honom, var han alls icke svarslös utan menade, att "dä dufver då rajnt inte å prata gadiner(?) mä honom".

Till pastorn, sin husbonde, stod Masse såsom fördräng i "Smöelt" alltid i det förtroligaste förhållande och var framför-allt förfaren i att handla oxar. - Mycket bibelsprängd i "allmänacka" kände han ock väl till alla "märtnar å åxamöten" och var ej sen att då sådana voro förhanden, proponera en färd dit "mä stuta", eller som han i allmänhet var hugad att säga emot och förklara allting omöjligt, oakadt hans tankegång dermed helt och hållt var stridande, så sade han vanligen, då han begaf sig

M 9109:9

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

åstad: "Se då ä då klart, att ja kömmer då ham mä desamme i sjänn, män då kan ändå va lustet å ge sek i väj ett slaj." Då han kom tillbaka, syntes han vanligen mycket belåten med sin affär men yttrade raka motsatsen. "Nå Magnus, hur har det gått", frågade man. "Jo, då ha la gått dålit", sade han. Men i hvilket hänseende det gått dåligt, det fick man aldrig veta. Snarare måste man af detta svar draga den slutsatsen, att det gått utmärkt bra.

Emellertid var Masse mycket fästad vid sin husbonde, hvilket han många gånger ~~ha~~ ådagalade, såsom då han till en bekant sade: "Ja se då va en sak, att ja tjäna då inte för stor lön utan för ja får va en medlem af familjan." Bland egendomliga uttryck, som han använde, vill jag omnämna följande: Inom församlingen fanns en studerande, som afslutat sin kurs mycket hastigt, och om honom hette det på Masses språk: "Han har då gått igenom kadetten rätt för stuk(?)". En gång frågade husbonden, som ofta hört detta egendomliga uttryck, om detsamma kunde gälla en viss person, om hvilken man då samtalade, och som med jemnmod genomgått många olycksprof. "Nä", sade Masse, "se han har då gått igenom kadettskolan." För att beteckna en saks godhet använde han följande uttryck: "thy", "härrathy", "skrell(?)" och "öfvervärk", hvilka dock naturligtvis ej voro uteslutande hans uttryck. Användningen af dem på en gång skulle låta ungefär sålunda: då va

M. 9109:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

då thy te greser I han, å se då ä alldeles härrathy te stutar sen;
å haile gåen så ä han skrell(?) te å va i goer ordning, så att
maken de fingen lata ätte; män se då la inte unnnärlit häller för
se då då rajnt öfververk te kär dänne hänne presten."

I likhet med Sockna-Josup hade Masse mycket lust att
öfva förmyndarskap öfver pastorns "pojkar". Ett exempel härpå!
Då Masse en gång i en handelsbod var i sällskap med en af dem,
hvilken fått i uppdrag att till sin syster köpa en silfverfinger-
borr men ej vidare resonnerade med säljaren om priset fann han
sig helt enkelt föranläten att taga kassan om hand och utropå:
"Hva? Ä han inte veten, sä han inte pruta nåa smul häller? Då
dufver då rakt inte; ta hit sä ja sköta kommersa." Förgäfves för-
klarade handelsbiträdet leende, att handel redan egt rum. Masse
lemnade ej "botika" förr än han prutat å "töll skelling". Mycket
familjära benämningar använde Masse vanligen också om presthu-
set. Då han en gång från Jönköping per häst och släda transporte-
rade pastorn derstädes studerande söner tillika med deras moster
och (när) man blott var $\frac{1}{4}$ mil från hemmet, höll man på att bli
sittande i en snödrifva. Masse förklarade som vanligt, att "dä
va alldeles umöjelitt å kömma dän. Här få vi då va tess i möra
bettja, äss näen(?) kömmer å hjelper ass hän då". Mostern före-
slog då att vända (såsom då var tydligt för att fara en större väg).

M. 9109://

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Hva", sa Masse, "ja tror Moster vell, att vi sä föra te baks te Jönköp ijänn. Män dä sä ja si henne, att dä blii då vida mera kargt(?)".

Såsom rättare var han nog ej alltid så behaglig för de underlydande; särskildt var Sockna-Josup besvärad af hans myndiga ton.

Inom församlingen åtnjöt han särdeles stort anseende och kallades för en bland socknens 7 liqviderade män, som voro: pres-ten, klockaren, dennes son och medhjelpare i tjensten, 2 kyrko-värdar, "stöten" och Masse. Lika visst som det nu är, att Masse ej var direkt af socknen "liqviderad", lika säkert är det emel-lertid, att han både i sin och mångens tanke var en bland de 7 mest framstående. - Vanligen åtföljde han pastorn på hans em-betsresor, och uppträdde då som om de orden legat på hans läppar: "Vi presterskap".

Inom Båraryds församling finnes en större by vid namn Gislaved, och der bland stormännen var Masse utsatt för åtskilligt skämt. I början af hans Smöeltatid sade apotekaren på platsen en gång till honom: "Lefver du än din gamle skälm? Din förre hus-bonde den gamle skälmen han ä då äntligen döer; vore du nu död med, så vore vi å mä alla skälmar." - "Nä", sa Masse, "dä fenns allt en te å dä rätt habbetekarn själfver." - En gång då han

M. 9109:12.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

var med presten på ett barndop i samma by, frågade samme man: "Hvad gör du nu här igen din gamle skälm?" - "Vi ä la här å "kressna" Rydins barn", svarade Masse.

Innan Masse kom till Smörhult, hade han ej sett någon stad. Men nu fick han ofta färda till Jönköping, där han hade många roliga äventyr. En gång inträdde han helt oförskräckt vid en dimission i läreverkets sal och frågade med ljudelig stämma: "äss dä ä löfvelit å stia på." När han hade reda på, att det var lofligt, så undrade han: "äss vara pojkar ha vutt framme å fått nära södda dära "prenjer"(?)". - I en garnhandel i Jönköping inträdde han ett slag vid samma stadsresa och frågade, "äss dä här, som Kalle i Skrufvaregårn ha lemnat in a bunta garn". Nej, det visste man inte om och undrade för resten, hvem Kalle i Skrifvaregårn var. "Hva", sade Masse, "känna da inte honom, den store oxahandlaren, ja vet, han bor ju änna inte vait". "Jo, se saka ä da, att när ja nå ändå sulle opp ätte moster å gossa, så ba han mek, att ja sulle ta mä me hansa garn, som han sulle ha glömt nåa stäss i en bo här på "barnärsgata"(?), för se kan vata ja ha vutt här i staa mönna ganger förr, för pojka da ä här på fjerda ået."

En gång skulle Masse och pastorn ut på en längre resa. Pastorn ville resa en väg, Masse en annan; de kunde ej bli öfverens om, hvilken som var genaste. "Kom hit", sade pastorn till Magnus,

M. 9109:13.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"skall jag visa dig på kartan, att det är närmast att resa här-åt." - "Ja tekat för dä", sa Masse, "på kärta ä dä la inte så långt hvecken väj en för; finge en föra åtte kärta, så var en snart framme; män komma vi väjen, få vi nok se att dä ä långt å dä redigt å drytt sen, för se längda gör inte så möet som åtte hva dä drytt."

Detta var nu Masses historia intill 1878. Sedan dess har han blifvit bosatt i närheten af Vexiö och härunder har han blifvit betydligt förändrad. Den i mitt tycke trefliga Vestbo-prägeln har delvis försvunnit; han har blifvit mera belefvad och förfinad. Tyvärr kan jag icke säga, att förändringen varit till hans fördel på det hela taget, utan hade det helt visst varit bäst för honom, om han i alla sina dar förblifvit en Vestbo.

Landskap: Inland

Upptecknat av: Jöuf Rosengren

Härad: Västbo

Adress: (minne post i Villie, Skåne)

Socken: Våthult

Berättat av

Uppteckningsår: 1882

Född år: i

Uppteckningen rör Originaler och originaliteter från Våthult
(Vestbo).

Då jag förut varit i tillfälle att i föreningens för Sm.Minnen lempa ett slags beskrivning på de båda komiska originalerna "Jocknajusap" och "Massee", vill jag nu äfven öfver öfriga personer inom Våthults församling, hvilka jag anser inom föreningen böra med några ord ihägkommas, kasta en flygtig blick och dervid jemväl beröra en del egendomliga förhållanden.

Så må jag då börja med mitt gamla hem, prestgården Smörhult. Här finnes ännu idag på en backstuga den enögde och lustige och trevlige postgubben "Lasse ve Leet", född 1801 och således öfver 80 år, men ännu stundom tjänstgörande ehuru hans gumma vanligen numera får vara hans vikarie. Minst två à tre gånger gick ända till för 5 år sedan han i "embetsärender", såsom uttryckte sig, till den $\frac{1}{2}$ mil aflägsna byn Gislaved, hufvudstaden i Vestbo. Ej hörde han just till de skyndsamma budbärarne men hade

Skriv endast på denna sida!

M.9109:15.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vanligen mycket god reda på allt hvad han fått i uppdrag att uträtta, utom för den händelse att t.ex. en Hans på Markisen eller någon dylik fyllehund fått syn på honom eller ock något uppmuntrande gästgivare fångat honom med den nöjsamma förklaringen: "Pengar ska man aldrig hålla på, då har nu aldrig några ända, så du kan gerna kosta på dej några supar." När gubben "Lasse" kom, var han alltid mycket förbehållsam, ifall han trodde att posten innehöll någonting viktigt, men som han ej sjelf läste tidningar, inskränkte sig det han visste såsom varande muntlig i honom inplantadt, vanligen till ett sammelsurium af allt annat än fullt faktiska och sammanhängande uppgifter. Stundom förstod han dock tidens tecken såsom då tidningarna i september 1872 utkommo med svara kanter, hvadan Gubben Lars var den förste, som i Smörhult förkunnade den sorgliga nyheten om konung Karl XV:des frånfälle. - Trots sina ringa insigter påstod "Lasse" alldelös bestämdt, att han kunde tala alla språk flytande med undantag af engelska och patagoniska, men äfven i dessa han dock vore ganska lyckligt förfaren. - Äfvenså sade han, att han sett folk af allehanda nationer och från alla städer med undantag af Jerusalem. Men en dag kom han hem och förklarade, att han träffat en man, som var olik alla han hittills sett samt undrade, efter åtskilliga beskrifningar af hans klädedrägt m.m. hvarifrån den okände antagligen vore. "Jo", svarade man, "eftersom Lars sett

Skriv endast på denna sida!

M. 9109:6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

alla slags menniskor utom Jerusalemsborna, så var han antagligen från Jerusalem, möjligens Jerusalems skomakare". - "Ja, dä va dä nok", sa Lasse, "för han hade nya stöflar och ena falia tjocka suler te buttna, å skaft så höja som jasskåra och järnbesla framte. Så nok va dä en raint utvult dukti skomakare, dä syntes dä, å dä kan en la tro att en hade rått mä å slita upp ett par stöflar på vägen frå Jerusalem, för sä ja va så illa langt börte, ett bra stöcke öfvan Jönköpsi da". (otydl.skriv.)

Lasses närmaste granne var fördem torparen Johannes, som tillika med sin hustru, den komiska Lisa, bebodde torpet Nordskog likaledes på Smörhults egor. Johannes dog i medlet af 1870-talet, men Lisa lefver ännu. Hon har föga annat att säga folk numera, än att hennes "Johannes va en uvutt (?) bra kär, ja gun ja sir, han va likeste mänska, som kan tänkas." Om man också på intet sätt kan dela Lisas tanke om sin framlidne gubbe, så må man dock medgifva, att han var mycket begåfvad samt ej okunnig, men deremot temligen vidskeplig och särdeles förfaren i att berätta spökehistorier. En bland de många jag hört lydde, vill jag minnas, ungefär så här:

"Förr i vära", började Johannes, "va dä an här i Vätelt, som va förshuen te den loje å allt, hva (h)an joe, så ge dä bra för'n änna tess an sulle te å dö, ja änna te en va döer, man se då sa va dä Skam, som la hade blett iller på en på nåa

M. 9109:17.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sätt, då va då Skam, som stälde te spetakel för'n. Dä va så, att da hade ställt hansa likkista i sakkrestia å låst bra, kan veta, för si da vue rädda för att han sulle kömma å ta'an ätte han hure honom te. Men så va då ain, söm hade sagt te an skomakare, som bodde här på Smöelta äger nästäss, att öm han tore setta a natt i körka männa liket sto der, så sulle han få 15 daler; å då tore han förståse. Man rässöm då va, så köm Skam åkanes ätte ett pär hunnar; ä en kan tänka, han rådde mä å gå in utan te å lätta öpp döra. Å skomakarn han ble falia rädder, man dro bara po mä sia suler, söm han hade. "Hva gör du här", sae Skam. "Jo, ja sä vakta kistan", sae han, "så inte Skam kömmer å tar en." - "Jaså, ska du då", sa Skam, "män då ska ja si de att ja ä Skam å tar bå de å kistan, äss du inte redit stell." Å kan veta han bla så rädder, så han tore hvakken setta stell älla springa; man Skam han lätte öpp kista och tok å begynte å flå käen, söm lå i och hull på änna tes då begönte å jussna. Man då fekk Skamm löfver ge se i väg, man inna han reste, sae han te skomakan, att han sulle göra honöm ett pär stölvar utå hua tess nästa natt å äss han inte då kunne, så sulle han ta honom lefvanes. Å fast han fekk löf te å bia å natt te anda, så kunne han inte då, kan veta; å därför så tok Skam honom. Å hvar gång kl.1 på natta så skriker då ve Våtelta körkegår, å då kan vata han, som Skam ha stöppat ner nästäss. Så då ge illa bå för dän däne, som hade

M. 9109:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

förschuet se te dän loje och skomakan; man se då allra vasta
va att han allri hann å ta ut sia 15 daler, innan Skam tok an".

Med dylika historier fornöjde Johannes sina medtjenare,
då han var på "dagsverke" hos husbonden. Som Johannes var en
duglig fast föga ordentlig arbetare, sattes han ofta af rättaren
såsom hufvudman för en och annan viktigare bedrift och då var
han temligen viktig och despotisk mot underlydande. Att han
sä(?) ansåg sig själf såsom en mästare och förklarade, att det
under hans uppsyn försiggick i andans kraft men i sjelfva verket
kom allt i en betänklig oordning, hvaraf visserligen blef en följd
att ladorna i hast blefvo fulla och till och med alltför hastigt,
men att detta ej var någon vinst, då de knappt voro tillräckligt
rymliga, är ganska tydligt. Det påstods, att Johannes hade be-
räkning i sitt sätt att inberga säden, så mycket mer som han ej
använde samma metod i sin egen lada, men häröfver vill jag ej
här yttra mig.

M. 9109:19.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Granngården till Smörhult, hvarifrån jag förut framdragit en del originaler, är det af tvenne åboar bebodda hemmanet Snollsbo. Här finnes en god del intressanta personer, hvilka av en, som studerar allmogelivet, ej gerna lemnas utan uppmärksamhet. Den ene bonden i Snollsbo är kyrkovärden Petter. Hans tillnamn vet jag mig aldrig hafva hört, hvadan jag ej kan uppgifva det. Man brukar nämligen icke i dagligt tal här använda annat än förnamnet plus gårdsnamnet med förutsättande af prepositionerna i eller på, och i detta hänseende tror jag, att sedan är enahanda öfver hela Småland. Petter i Snollsbo är en liten fryntlig man, som, då han befinner sig i normalt tillstånd, aldrig påträffas med en allvarsam min. Dervid bör dock märkas, att han icke, såsom mången klipsk småländig, går och myser och ser slipad ut. Nej, bevars, Petter i Snollsbo ser helt öppen ut jemt och samt skrattande gällt ungefär som en lifvad skata. I sitt manér bondsk så der lagom har Petter ådagalagt ett särdeles bondskt tycke vid valet af följeslagarinna genom lifvet. Hans gumma, mor Eva i Snollsbo, är ett oöfverträffligt exempel på en ren naturmänniska. Lika visst som jag måste antaga, att hon saknar all kännedom om de gamla cynikernas lefnadssätt, lika öfvertygad är jag, att man nu för tiden omöjlichen kan få tag i någon mästerligare typ

Skriv endast på denna sida!

M. 9109:20.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

för en konseqvent tillämpare av den satsen: naturalia non sunt turpia. Skulle jag framställa några löjeväckande exempel, så skulle jag gå vida utöfver anständighetens gränser. Jag måste därför inskränka mig till att omtala följande lilla tilldragelse.

Ett bondkalas hölls någonstädes i granngårdarne. Petter och mor Eva placerades på hvar sin sida om presten i församlingen; under den omkr. 4 timmar och 15 rätter långa måltiden konverserades åtskilligt dem emellan. Rätt som det var, kom mor Eva in på tal om sitt förhållande till sin man, huru de hade kommit samman, huru många kalfvar, stutar, grisar o.s.v. de haft, då de kommo öfverens om dä därna, att de skulle tehopa. Emellertid behagade mor Eva använda väl nochalanta uttryck om sin Petter, och vad hon tyckte om honom. Detta gaf Presten anledning att rätt som det var säga till henne: "Jamen mor Eva tyckte väl om Petter, när Ni gifter er?" Härpå svarade hon helt bestämt i hans närvaro: "Nä, skit, dä gore ja vesusst inte, han va bå liten å lojer." Petter bara grinade som vanligt, så att mungiporna nästan nådde upp till öronen. Pastorn tog en allvarsam min och undra huru hon då kunde gifta sig med honom. Härpå svarade hon helt filantropiskt: "Å, han sulle la ha nå'n som redde opp ett åt se." Rätt som det va, räcker mor Eva sig fram för presten, stöter på Petter och hojar te: "Petter, vet du inte, att ja ha sagt de, att du inte få äta mä'n 5 grötatallrekar, mens du inte hor du

Skriv endast på denna sida!

M. 9109:21.

lä å ref de på magen i natt."

Förunderligt nog äro mor Evas döttrar ingenting mindre än rustika. De ha tvärtom stora snobbtalanger. En dag fick man höra mor Eva omtala, att de ha daterat i tiddningara, att Emma sa blia hoamamsell(?). Den der annonsen, som var gnaska kostlig, lär med en gyckelmakares com. och tillägg ha lydt:"En bättre flicka o.s.v.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Minnen": s saml.

Landskap: SmålandUpptecknat av: Jöuf RosengrenHärad: VåtelaAdress: (nummer post i Våtela, Skåne)Socken: Våtela

Berättat av

Uppteckningsår: 1889Född år: iUppteckningen rör Min hälldassmöen i Våtelta körketorn.

Ha I vatt i Våtelta körketorn en hälldassmöen, så tote
 I va mä um å höra på en liten högtidelie stun, männa ja tala
 um, huet dä gå te dar; för se dä då redit väsantelit, dä sä ja
 då si. Ja si förståse da ha an gammal körka dar, så att da ha
 böjt te ett på ganger i dän ajne ännen å ända ä hu förlita; å
 så, kan veta, dä ha, söm dä brukte förr i vära, an södden därner
 klockstapel breve te toen å där ringa da på dä gamla viset mä
 liner; dåulia trappe dä ha da förstäs å mört ä dä inna en köm-
 mer öpp så dä redit påu dä gamle modiängerna. Fira gloggä ä dä
 te öppna, an mot Rumpebo och Mangebo o Götebo å dä dänna hållet,
 an mot Askabo o Abbekull, an mot smöeltasjön å så an mot sak-
 ristidöen, där Clasen plä ståv vinka, när da vela att en sä
 ringa sammen. Såu vuet ä dä mä da saka; män se de ringa traj
 ganger; förste gangen, så sä ingen te, se dä sä va tidet inna

M. 9109:23.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

nånen ä kömnen; då plä där bära va nönna fräu dän gåen, som sä
anschwara för ringninga dän söndan; å då ä dä bara storklocka,
söm sä i sta. Å då, när ja va au såu påu, så var dä Schwenning
Alasebo, som sto för ett; å ja sa si, han tok i såu hu geck i
sta reditt lell, å ändau geck hu tongt, sä ja si; först tok han
nä da högra hånna i lina och så mä da venstra i kläppen å så
liade han lite sa hu inte sölle slö för fort kan veta å så tok
han te ringa reditt så hu slo såu väl, såu dä lät såu uvutt grant,
såu en bla änna högtitidelier i sennet. Män når ha n sulle te å
stämma, såi va dä bäst å flötta sek unnan, för se klocka hu
rökten öppat söm han sulle fuet åt lufta å än va han i taket åu
än damp han i gölfvet, såu dä skongade i haila varket. Män I sa
inte tro, att han hade rått mä å va ainsammen, för se hu går tongt
reditt. Da vue trai stöcken te å tura öm, å dä va mönna söm
töckte dä va rolit å ringa man da vue inte kömna än. Man når vi
hade väntat lite, så köm presten, å då va dä tecken att da
sulle ringa anre gangen; mönna så hade där blett folk; dä va inte
bara Clasens å därra i Klockog(?) å Snårstapojka, åu Lassgåss-
pöjkar å Schwenaboa och Schmalåsa och Gräftelta utan då va mä
an hoper Baisboar södda söm Schwenning i Båkselt än Annessa poj-
kar i Singelse å såu näst dä likaste ringekära i haila sockna,
Jesup Gullere ~~XXXVII~~ ja mane. Rätt söm presten ste in påu körke-
gåen, så va dä han, söm tok te me lelleklöcka, å såu turade da

M. 9109:24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

um Johan i Våtelt och Rappla-Johan å Justus te Rodins au mönna södda dänna smäpojka, som inte rädde å ringa en lellklocka.

Man sa täkte ja dä va unnelit, för ändau hu ä såu lita, såu höppade da liaväl, när da stämde a dau unrade ja huet dä va fatt, att da inte rädde å stau stel för a södda lita pingla, man däu så ja si da bliade påu me å fråuade va ja va för an, sön inte hade roja påu, att dä sä en göra, älla ä en inte nain redier ringekär å så försto ja, att da jore sek te, när da stämde da stora mä. Nu så I fåu höra huet da bure sek te mä dä likaste å fornämsta, ja mana samringinga. Rässömm da toke te å sulle höra opp mä prästarininga, såu ble dar ait säddet höppanne och rännane i trappere, såu en könne däu tro att haila församlinga sölle öpp at tornet å ringa äu inte va dä urätt hva Johan i Gullere sae när han köm opp: "Här", sae han, "här tror jag ä mar folk än i körka." Man såu va han dän siste mä. Se kan vata Johan i Gullere dä ä dä rajnt ut sagt dän allra likaste ringekäen i hajla Våtelta socken. Man se han ä inte så gener(?) te å fara(?) åt tornet utan han plä stäu neanför änna tess han fåu sai Clasen kömma å vinka å däu ä dä han sön alla sist ger sek öpp. Å han dä mä redett sön ait unnejur för dä anre, så kan vata dä flötta sek för an, när han kömmer öpp, nära påu sön för prestegässfölket å möet mar än för Clasen sjelfver, ändä han klockare.

Na såu kunnen däu bla förvänader; för soddet ringane dä ha ja

M. 9109:25.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

alri sait näet gäu välare å könstiare te. Johan i Gullere tok
öpp storeklocka och Vector i Klockog. (?) da lella och Vector
han rädde mä ä vannas mä na säu hu slo sä jämmt mä da store säu
dä va söm när ett pär redia väl pärade oxar kömma i sta. Å Johan
i Gullere han ä däu umöjeli ; dä va inte nokk mä han hadde å
ringa da stora mä ain näve å andäu stäu rakt unnera; han ge änna
bört te da andra gloggå, dan därna, där da plä stau å blia på
Clasen öm han ä te rajs å vinka. Säu kan vata han va änna baköm
klocka på hinsin fräu dä lina ä fäster, sä vell se. Å dä förståse
att inte - an Laknajusop(?) och Masse o Tröskegubben å andra,
söm trodde sek bra väl, sä töckte da dä va uvutt va han va umöje-
li. - Man ja sä si, dä va inte haila tia, dä ge säu högtidelitt
te häller, för rässöm dä va säu när Vektor och Josup i Gullere
hade ringt da lella an stunn dä likeste söm stä te, sau sulle
da läta småbytinga försöka sek ait slau, man da kömme inte rum
alla söm velle ringa säu knappt va där äu inte rädde da tölla
se utan da hängde äu slängde an hal skock kring lina söm fluver
kring a hästarumpa öm sömmern å dä kan veta dä sulle bli ringt;
rässöm dä hulle på säu ringde da kring å te på köpet sä läppte
Rapplapöjen lina, säu hu for ätte döm ä slo döm i syna; dau
kanade(?) da sek äu, för se da vue mä rädda för att da sulle
fäu plekta kan veta för dä va ringt i kring. Nu söm först va
Masse i stånn te å söm han sae rainsa stufva för pepplingar å

Skriv endast på denna sida!

M.9109:26.

når han dä hade jort, så bla an anen örning å ringt på dä redia
viset å stämt mä mönna höpp(?) män utan horangar(?)

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
